

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет
(м. Херсон-Кропивницький, Україна)
University of East London, England, UK
Samarkand State University, Samarkand city, Uzbekistan
Jindal Global University, Delhi, India
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (м.
Тернопіль, Україна)
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
(м. Переяслав, Україна)
Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг, Україна)
Українська державна льотна академія (м. Кропивницький, Україна)
Донецький державний університет внутрішніх справ
(м. Кропивницький, Україна)
ГО «Асоціація психології бізнесу»
ГО «Центр арттерапевтичної допомоги "Ресурс"»

Збірник тез

за матеріалами
Міжнародної наукової конференції

«Сучасна психологія в Україні»

10 квітня 2026 року

УДК 37.01 2

Відповідальний за випуск: Акімова Н.В.

Друкується за рішенням Вченої ради економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету протокол № 9 від 23 квітня 2026 року

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність та об'єктивність наданої інформації

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна психологія в Україні»: збірник матеріалів (10 квітня 2026, м. Херсон-Кропивницький, Україна) / за заг.ред. Акімова Н.В., Кравчук О.В. Херсон-Кропивницький, ХДАЕУ, 2026. 454с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна психологія в Україні» за основними напрямками: психолінгвістика, нейропсихологія та психологія бізнесу; кіберпсихологія та психологія штучного інтелекту; клінічна і патопсихологія; психологічне профілювання; нові терапевтичні підходи та практики у психології.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти та всім зацікавленим особам. За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

@ ХДАЕУ, 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету

Лавренко Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету

Кириченко Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету

Варнавська Інна В'ячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету

James Beale – C.Psychol, AFBPsS, Senior Lecturer, University of East London, UK

Gerald Diver – MSc, Senior Lecturer, Royal Docks School Of Business And Law, University Of East London, England

Farruh Ahmedov – PhD ped. sciences, Associate Professor, Samarkand State University, Retraining and advanced training Institute in Physical Education and Sports, Samarkand branch, Samarkand city, Uzbekistan

Tamara Vasylivna Novorun – Doctor of Psychological Sciences, Professor at the Law School, Institute of Behavioral Sciences, Jindal Global University, Delhi, India

Орап Марина Олегівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Україна

Харченко Наталя Валентинівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Україна

Акімова Наталя Володимирівна – доктор психологічних наук, професор кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету, керівник ГО «Асоціація психологія бізнесу»

Демченко Анна Валеріївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, заступник голови оргкомітету

Панцирна Світлана Миколаївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, відповідальна за підготовку програми конференції

Кравчук Олена Вікторівна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, відповідальна за підготовку збірника конференції

Брикайло Ірина Миколаївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, відповідальна за підготовку сертифіката учасника

Назарчук Наталя Андріївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Панасенко В'ячеслав Юрійович – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Кисленко Анастасія Юріївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Слободянюк Віта Миколаївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Брикайло І. М. ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ЯК ФАКТОР АДАПТАЦІЇ ТА ПОДОЛАННЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ НА ПРИКЛАДІ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМ	142
Заліцаєва А. В. ПСИХОЛОГІЧНІ СТАНИ ЛЮДЕЙ З ХРОНІЧНОЮ ХВОРОБОЮ НИРОК В ПОСТТРАНПЛАНТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД	145
Ковтун А. П. ЗНАЧЕННЯ РАННЬОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ДІТЕЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	149
Конончук О. Ю. ДЕФІЦИТ АВТОНОМІЇ ТА СТРАХ САМОСТІЙНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ	154
Красутська Ж. В. ПСИХОЛОГІЧНІ КОРЕЛЯЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ТА ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ	159
Пономарчук О. Ю. КОГНІТИВНЕ УНИКНЕННЯ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ІЗ ТРИВОЖНИМИ СИМПТОМАМИ У МОЛОДИХ ЖІНОК: ВІД КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВИХ МОДЕЛЕЙ ДО СУЧАСНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ	163
Пузанська (Боровицька) Ю. П. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ У РОБОТІ З ТРАВМАТИЧНИМ ДОСВІДОМ	168
Савчук М. В. ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СЕНСОРНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	173
Сидорук І. В. ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОГО ОСМИСЛЕННЯ КУМУЛЯТИВНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ВТРАТ У ФОРМУВАННІ ПАТОПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОЯВІВ У ЖІНОК	178
Суділовська Ю. Л. ФЕНОМЕН САМОЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ДОВГОТРИВАЛОЇ СОЦІАЛЬНОЇ КРИЗИ	183
Харченко Н. В. ПСИХОКОНСУЛЬТАТИВНА ДОПОМОГА МАТЕРЯМ ЯК ЧИННИК КОРЕКЦІЇ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	188
<i>Секція IV. ПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОФІЛЮВАННЯ</i>	
Ананьєва М. С. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДИФУЗІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ З ТРИВОЖНІСТЮ ТА СПІВЗАЛЕЖНІСТЮ	193
Беляєва А. М. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА У ПРАКТИЦІ ПРОВЕДЕННЯ МІНІ-ЛЕКЦІЙ	197
Богдан Є. О. ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ СКЛАДНОЦІВ КОМУНІКАЦІЇ АДМІНСТРАТОРА МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ З ПАЦІЄНТОМ У ЯКОГО ГОСТРИЙ БІЛЬ	202

7. SAMHSA. (2014). *SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach* (HHS Publication No. SMA 14-4884). Substance Abuse and Mental Health Services Administration.
https://ncsacw.acf.hhs.gov/userfiles/files/SAMHSA_Trauma.pdf

8. Siegel, D. J. (1999). *The developing mind: How relationships and the brain interact to shape who we are*. Guilford Press.

Савчук Майя Василівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Супрун Микола Олексійович

доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, Україна

ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СЕНСОРНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Сучасні трансформаційні процеси в освітньому просторі України, пов'язані з утвердженням інклюзивної моделі навчання та орієнтацією на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх здобувачів, зумовлюють актуалізацію проблеми розвитку пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами. Особливого значення набуває формування у них сенсорних уявлень як базису пізнавального розвитку, що забезпечує повноцінне сприймання довкілля, орієнтування у ньому та успішне засвоєння навчального матеріалу. У цьому контексті уваги потребують діти молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями, сенсорний розвиток яких характеризується недостатньою сформованістю, фрагментарністю, обмеженістю.

Аналіз наукових джерел (Аксьонова, 2015; Кантаржи, 2023; Корж, 2013; Метієва, 2007; Трикоз, 2013; Чеботарьова, 2021 та ін.) свідчить, що сенсорні уявлення дитини розглядаються як складне інтегративне утворення, що формується на основі її чуттєвого досвіду та забезпечує відображення властивостей предметів і явищ дійсності. Встановлено, що рівень сформованості сенсорних уявлень безпосередньо впливає на розвиток мислення, мовлення, уваги та пам'яті, а їх недостатність у дітей з інтелектуальними порушеннями зумовлює труднощі у навчанні та соціальній адаптації.

Мета статті – обґрунтування предметно-практичної діяльності як засобу розвитку сенсорних уявлень дітей з інтелектуальними порушеннями.

Значення сенсорних уявлень для дітей з помірними інтелектуальними порушеннями є надзвичайно великим, оскільки саме вони виступають базою для формування пізнавальної діяльності, розвитку мислення та забезпечення ефективної взаємодії з довкіллям. При цьому сформовані сенсорні уявлення забезпечують відображення основних властивостей предметів і явищ (кольору, форми, величини, просторового розташування та ін.), що дає змогу дитині орієнтуватися у довкіллі, розпізнавати об'єкти та здійснювати з ними цілеспрямовані дії. Проте у дітей з інтелектуальними порушеннями цей процес може ускладнюватися через недостатню диференційованість сприймання, обмеженість сенсорного досвіду та труднощі узагальнення.

Так, сенсорні уявлення відіграють важливу роль у розвитку мислення дітей з інтелектуальними порушеннями, оскільки на їх основі формуються первинні узагальнення, порівняння та класифікація предметів за певними ознаками; недостатня ж сформованість сенсорної сфери призводить до труднощів у виконанні елементарних пізнавальних операцій. Також у процесі засвоєння сенсорних ознак дитина з інтелектуальними порушеннями вчиться називати властивості предметів, описувати їх та встановлювати між ними зв'язки, що сприяє розвитку комунікативної компетентності. Крім того, сенсорні уявлення мають значення для

формування навичок практичної діяльності та соціальної адаптації таких дітей, забезпечуючи правильне виконання ними побутових дій, орієнтування у просторі, розпізнавання предметів та їх призначення.

У процесі теоретичного аналізу виокремлено основні аспекти розвитку сенсорних уявлень у дітей із помірними інтелектуальними порушеннями, які дозволяють комплексно розкрити специфіку формування сенсорної сфери цієї категорії дітей та визначити ефективні напрями корекційно-розвиткової роботи.

По-перше, визначено, що для дітей з інтелектуальними порушеннями характерними є специфічні особливості сенсорного розвитку, які проявляються у недостатній диференційованості сприймання, труднощах виділення істотних ознак предметів, обмеженості сенсорного досвіду та його узагальнення. Встановлено, що їх пізнавальна діяльність має переважно ситуативний характер, залежить від безпосередньої наочності та супроводжується нестійкістю уваги, швидкою втомлюваністю та значною залежністю від допомоги дорослого. З'ясовано, що труднощі у формуванні сенсорних уявлень пов'язані також із недостатнім розвитком мовлення, що ускладнює процес їх усвідомлення, закріплення та вербалізації. Крім того, виявлено, що для таких дітей характерна обмежена здатність до перенесення сенсорного досвіду в нові умови, що свідчить про недостатній рівень узагальнення та систематизації знань.

По-друге, обґрунтовано роль та значення предметно-практичної діяльності як провідного засобу формування сенсорних уявлень дітей з інтелектуальними порушеннями, оскільки саме в процесі безпосередньої взаємодії з предметами відбувається активне виділення, порівняння, співвіднесення та узагальнення їх властивостей. Предметно-практична діяльність забезпечує інтеграцію різних аналізаторних систем (зорової, тактильної, кінестетичної), активізує пізнавальну діяльність дитини та створює сприятливі умови для формування перцептивних дій. З'ясовано, що ефективність її використання значно зростає за умови поєднання з ігровими прийомами та наочними засобами, що сприяє підвищенню рівня

усвідомленості сенсорного досвіду. Також доведено, що саме діяльнісний характер навчання забезпечує поступовий перехід дітей з інтелектуальними порушеннями від спільних дій з педагогом до самостійного виконання завдань.

По-третє, визначено, що недостатній рівень сформованості сенсорних уявлень у дітей з помірними інтелектуальними порушеннями проявляється у труднощах розпізнавання кольору, форми та величини, нестійкості уваги, хаотичності виконання завдань та переважанні пробних дій. Встановлено, що діти з інтелектуальними порушеннями часто не здатні самостійно співвідносити предмети з сенсорними еталонами, потребують постійної допомоги дорослого та мають обмежений словниковий запас для позначення сенсорних ознак. Крім того, їх діяльність характеризується низьким рівнем довільної регуляції, що проявляється у труднощах утримання інструкції та контролю за власними діями, що зумовлює необхідність спеціально організованого педагогічного впливу.

По-четверте, розроблено та обґрунтовано методика розвитку сенсорних уявлень дітей з інтелектуальними порушеннями засобами предметно-практичної діяльності, яка передбачає системне використання спеціально підібраних форм, методів і засобів навчання, спрямованих на формування уявлень про колір, форму та величину. Встановлено, що методика ґрунтується на принципах діяльнісного підходу, наочності, доступності, індивідуалізації та поступового ускладнення завдань, що забезпечує її адаптивність до можливостей дітей. З'ясовано, що реалізація вказаної методики передбачає активне залучення дітей з інтелектуальними порушеннями до практичної діяльності, що охоплює також використання різноманітних дидактичних ігор, вправ на порівняння, класифікацію, моделювання, що сприяє засвоєнню сенсорного досвіду.

По-п'яте, встановлено, що розвиток сенсорних уявлень у дітей з інтелектуальними порушеннями має зв'язок із загальним психічним розвитком, зокрема з формуванням мислення, мовлення, уваги та пам'яті, що обумовлює його системний характер. Доведено, що цілеспрямований сенсорний розвиток сприяє

активізації пізнавальної діяльності, підвищенню рівня довільної регуляції та формуванню передумов для засвоєння навчального матеріалу. Виявлено, що покращення сенсорних уявлень позитивно впливає на здатність дитини до орієнтування у довкіллі, виконання практичних дій та соціальної адаптації, що підкреслює їх значення як базового компонента розвитку особистості.

По-шосте, з'ясовано, що ефективність розвитку сенсорних уявлень дітей з інтелектуальними порушеннями значною мірою залежить від індивідуалізації педагогічного впливу, врахування психофізичних можливостей дитини, рівня сформованості її пізнавальних процесів та особливостей емоційно-вольової сфери. Встановлено, що використання диференційованого підходу, який передбачає варіативність завдань, темпу їх виконання та способів подання матеріалу, сприяє підвищенню результативності навчання молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. Крім того, важливим є створення емоційно позитивного довкілля, що стимулює їх пізнавальну активність та підтримує мотивацію до предметно-практичної діяльності.

Висновки. Отже, предметно-практична діяльність є ефективним і науково обґрунтованим засобом розвитку сенсорних уявлень у дітей з помірними інтелектуальними порушеннями, оскільки забезпечує засвоєння властивостей предметів, формування перцептивних дій та інтеграцію сенсорного досвіду з іншими психічними процесами. Підтверджено необхідність використання предметно-практичної діяльності у корекційно-розвитковій роботі, що сприяє підвищенню рівня пізнавальної активності, розвитку самостійності, покращенню адаптаційних можливостей дітей з інтелектуальними порушеннями. Це, у свою чергу, визначає її значний потенціал у підвищенні ефективності навчання і розвитку дітей зазначеної категорії в умовах сучасної освітньої практики.

Список використаних джерел:

1. Аксьонова, О. Г. (2015). Особливості сенсорного розвитку у дітей з порушенням мовлення. *Корекційна педагогіка і психологія*, (6), 40-46.

2. Кантаржи, В. К. (2023). *Корекція предметно-практичної діяльності дітей старшого дошкільного віку з порушеннями моторної сфери засобами фізичного виховання* [Дисертація доктора філософії, Київський університет імені Бориса Грінченка].
3. Корж, Т. М. (2013). Методичні рекомендації щодо формування предметно-практичної компетенції дітей. *Інформаційно-методичний збірник Головного управління освіти і науки КОДА та КОІППОПК*, 3(136), 68-73.
4. Метієва, Л. А. (2007). *Сенсорне виховання дітей з порушеннями розвитку: збірник ігор та ігрових вправ*. Актуальна освіта.
5. Трикоз, С. В. (2013). *Сенсорне виховання дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю: програмно-методичний комплекс*. Інститут спеціальної педагогіки НАПН України.
6. Чеботарьова, О. В. (2021). *Теорія і методика трудового навчання учнів із порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту* [Дисертація доктора педагогічних наук, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України].

Сидорук Ірина Вячеславівна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Акімова Наталія Володимирівна

доктор психологічних наук, професор кафедри соціальних та поведінкових наук,

Херсонський державний аграрно-економічний університет, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОГО ОСМИСЛЕННЯ КУМУЛЯТИВНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ВТРАТ У ФОРМУВАННІ ПАТОПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОЯВІВ У ЖІНОК

Актуальність. Сучасні дослідження свідчать, що досвід повторюваних репродуктивних втрат для багатьох жінок стає центральним досвідом їх життя, який